

УДК 37:378]:005.336.2

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2023.5.2>

Олександра ЄМЧИК

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти,
Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13,
м. Луцьк, Волинська область, Україна, 43000

ORCID: 0000-0003-0261-8595

Бібліографічний опис статті: Ємчик, О. (2023). Формування творчої компетентності майбутнього фахівця з дошкільної освіти засобами педагогічних задач. *Acta Pedagogica Volynienses*, 5, 10–14, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2023.5.2>

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ З ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАДАЧ

Статтю присвячено розв'язанню проблеми формування творчої компетентності фахівців з дошкільної освіти, що сприятиме вдосконаленню професійної підготовки у магістратурі. Дослідження спрямоване на підвищення рівня творчого потенціалу магістра дошкільної освіти, котрий у майбутній діяльності визначає готовність до постійного самовдосконалення та творчий підхід до організації та здійснення педагогічної діяльності в умовах закладу дошкільної освіти.

Узагальнюючи підходи науковців визначено поняття творчої компетентності фахівця дошкільної освіти, як інтегративної якості особистості, спрямованої на єдність мотивації до творчої педагогічної діяльності, готовності до вирішення задач, котрі виникають в освітньому процесі закладу дошкільної освіти, переосмислення педагогічного досвіду роботи з дітьми раннього і дошкільного віку з метою їх удосконалення та підвищення ефективності власної професійної діяльності.

Одним із інтерактивних методів, котрі використовуються у педагогічному процесі вищої школи з метою розвитку творчих якостей фахівця визначено педагогічну задачу. Вона виступає одним із найефективніших засобів організації проблемно-пошукового навчання у процесі професійної підготовки, адже потребує лише мінімальних зусиль та затрат часу, проте за змістом нічим не поступається іншим методам.

Узагальнено такі організаційно-педагогічні умови формування творчої компетентності фахівця з дошкільної освіти за допомогою педагогічних задач: науково-методичне забезпечення творчої діяльності здобувачів у процесі навчання, створення педагогом розвивального комфортного середовища для забезпечення ефективності процесу формування творчої компетентності, забезпечення досвіду практичної діяльності у сфері дошкільної освіти, стимулювання та активізація самостійної творчості здобувачів освіти.

Основою забезпечення умови із наявності науково-методичного забезпечення творчої діяльності здобувачів у процесі навчання у контексті використання педагогічних задач розроблено навчально-методичний посібник «Педагогічна творчість та самоменеджмент організатора дошкільної освіти» та методичні рекомендації «Педагогічні задачі у творчості фахівця з дошкільної освіти».

Ключові слова: творча компетентність фахівця з дошкільної освіти, педагогічні задачі, формування творчої компетентності.

Oleksandra YEMCHYK

Candidate of Pedagogic Sciences, Associate Professor at the Department of General Pedagogy
and Preschool Education, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Ave, Lutsk, Ukraine, 43000

ORCID: 0000-0003-0261-8595

To cite this article: Yemchyk, O. (2023). Formuvannia tvorchoi kompetentnosti maibutnoho fakhivtsia z doshkilnoi osvity zasobamy pedahohichnykh zadach [Formation of the creative competence of the future specialist in pre-school education by means of pedagogical tasks]. *Acta Pedagogica Volynienses*, 5, 10–14, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2023.5.2>

FORMATION OF THE CREATIVE COMPETENCE OF THE FUTURE SPECIALIST IN PRE-SCHOOL EDUCATION BY MEANS OF PEDAGOGICAL TASKS

The article is devoted to solving the problem of the formation of creative competence of specialists in preschool education, which will contribute to the improvement of professional training in the master's degree. The research is aimed at increasing the level of creative potential of the master of preschool education, which in the future activity determines the readiness for constant self-improvement and a creative approach to the organization and implementation of pedagogical activities in the conditions of the preschool education institution.

Summarizing the approaches of scientists, the concept of creative competence of a preschool education specialist is defined as an integrative quality of a personality aimed at the unity of motivation for creative pedagogical activity, readiness to solve problems that arise in the educational process of a preschool education institution, rethinking the pedagogical experience of working with children of early and preschool age with in order to improve them and increase the efficiency of their own professional activity.

One of the interactive methods used in the pedagogical process of a higher school for the purpose of developing the creative qualities of a specialist is a pedagogical task. It is one of the most effective means of organizing problem-based learning in the process of professional training, because it requires only minimal effort and time, but in terms of content it is in no way inferior to other methods.

The following organizational and pedagogical conditions for the formation of the creative competence of a specialist in preschool education with the help of pedagogical tasks are summarized: scientific and methodological support for the creative activity of students in the learning process, the creation of a comfortable developmental environment by the teacher to ensure the effectiveness of the process of forming creative competence, providing experience of practical activities in the field of preschool education, stimulation and activation of independent creativity of education seekers.

The educational and methodological manual "Pedagogical creativity and self-management of the organizer of preschool education" and methodical recommendations "Pedagogical tasks in the creativity of a specialist in preschool education" were developed as the basis for ensuring the condition of the availability of scientific and methodological support for the creative activity of students in the learning process in the context of using pedagogical tasks.

Key words: *creative competence of a preschool education specialist, pedagogical tasks, formation of creative competence.*

Актуальність проблеми. Професійна підготовка педагогів дошкільної освіти постає як джерело всебічної культурної освіченості особистості майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти, формування професійно значущих знань та умінь, здатності до новаторства, творчості та самореалізації.

Заклади вищої освіти здійснюють підготовку свідомої національної інтелігенції, сприяють оновленню і збагаченню інтелектуального генофонду нації, вихованню її духовної еліти, примножують творчий потенціал, який забезпечить високу ефективність діяльності майбутніх фахівців. Цього можна досягти через:

– створення необхідних умов для вільного розвитку особистості студента-магістранта, його мислення і загальної культури шляхом залучення до різноманітних видів творчої діяльності;

– формування «Я»-концепції людини-творця на основі самоосвіти, саморозвитку, самовиховання, самовдосконалення, моральної самозавершеності, самоменеджменту.

Професійна компетентність, творчість, культура, індивідуальний стиль, інноваційний та дослідницький підходи до діяльності, її продуктивність є найважливішими компонентами

професіоналізму педагога, його педагогічної майстерності.

Розв'язання проблеми формування творчої компетентності фахівців з дошкільної освіти сприятиме вдосконаленню професійної підготовки у магістратурі, спрямоване на підвищення рівня творчого потенціалу магістра дошкільної освіти, котрий у майбутній діяльності визначає готовність до постійного самовдосконалення та творчий підхід до організації та здійснення педагогічної діяльності в умовах закладу дошкільної освіти.

Мета дослідження полягає в презентації власного досвіду формування творчої компетентності майбутнього фахівця з дошкільної освіти за допомогою педагогічних задач.

Виклад основного матеріалу дослідження. Творчість – це своєрідне та неповторне поєднання мотиваційних, емоційних, інтелектуальних, естетичних, екзистенційних, комунікативних і творчих якостей, які разом індексують творчий стиль поведінки, забезпечують продуктивність, новизну, унікальність засобів, результат діяльності трансформації в різних сферах життя (Zhukova, pp. 115).

Однією зі складових професійної компетенції сучасного кваліфікованого фахівця, поряд

з ключовими, О. Кіян визначає таку якість особистості, як творчий потенціал, що характеризується рівнем та інтенсивністю художніх потреб особистості, тим, як вона їх задовольняє; оцінюється ступенем товариськості, характером і міцністю встановлюваних контактів, динамікою; визначається комплексом умінь та навичок, здатністю до дії та мірою їх реалізації у певній сфері діяльності або спілкуванні, обсягом і якістю інформації; включає в себе психологічні якості, що забезпечують продуктивність; характеризується морально-етичними нормами, цінностями (Кіян, pp. 19).

Творчу компетентність більшість учених розглядають як готовність і здатність педагога вирішувати типові та незвичайні педагогічні завдання залежно від ситуації нестандартними способами та прийомами (Biletska, Sopina, Pidvarko, pp. 98).

С. Яланська визначає творчу компетентність майбутнього вчителя як найвищий рівень розвитку професійної компетентності, коли людина здійснює професійну діяльність на творчій основі стабільно і неперервно (Ialanska, pp. 60–61).

Також учені наголошують, що творча компетентність педагога включає в себе важливі складники, які допоможуть майбутньому фахівцю у подальшій професійній діяльності залучати дітей до світу творчості. Це такі якості: здатність до творчості, вирішення проблемних і креативних завдань; винахідливість, гнучкість і критичність розуму; самобутність і впевненість у собі; здатність ставити і вирішувати нестандартні завдання; здатність до аналізу, синтезу, комбінування; розвиток мислення, уваги, естетичного сприйняття дійсності; розвиток уваги, спостережливості; емоційний відгук на дійсність; самостійна творча діяльність і художньо-творчі уміння (Biletska, Sopina, Pidvarko, pp. 99).

Узагальнюючи підходи науковців визначимо поняття творчої компетентності фахівця дошкільної освіти, як інтегративну якість особистості, спрямованої на єдність мотивації до творчої педагогічної діяльності, готовності до вирішення задач, котрі виникають в освітньому процесі закладу дошкільної освіти, переосмислення педагогічного досвіду роботи з дітьми раннього і дошкільного віку з метою їх удосконалення та підвищення ефективності власної професійної діяльності.

Компетентність як результат освіти та особистісне надбання, як зазначено у БКДО, відображає систему взаємопов'язаних компонентів фізичного, психічного, соціального, духовного розвитку особистості (Nakaz):

емоційно-ціннісне ставлення;

сформованість знань;

здатності та навичок до активного творчого впровадження набутого досвіду, тобто до регуляції досягнень, поведінки діяльності.

Враховуючи підхід розробників Державного стандарту вбачаємо за необхідність синхронізувати із ним складові компоненти творчої компетентності фахівця з дошкільної освіти і визначити такі як мотиваційний, когнітивний та операційний.

Одним із інтерактивних методів, котрі використовуються у педагогічному процесі вищої школи з метою розвитку творчих якостей фахівця, особливо стосовно галузі педагогічної освіти, є педагогічна задача. Вона виступає одним із найефективніших засобів організації проблемно-пошукового навчання у процесі професійної підготовки, адже потребує лише мінімальних зусиль та затрат часу, проте за змістом нічим не поступається іншим методам.

Педагогічна задача – це завжди осмислення педагогічної ситуації, що склалася з метою переміщення її на новий рівень, що наближає до мети педагогічної діяльності, це пошук оптимальних шляхів вирішення ситуації, що виникла, у чому, на наш погляд, і полягає педагогічна майстерність.

Ситуація може не трансформуватися в задачу, якщо педагог її не помічає, ігнорує або робить вигляд, що нічого не сталося. Будь-яка задача може мати декілька варіантів розв'язку. Це залежить від рівня педагогічної майстерності, педагогічного спрямування, теоретико-методологічних знань і практичних умінь вихователя (Oliinyuk, pp. 13).

Розв'язання педагогічної задачі включає в себе вирішення педагогічної ситуації. Схема її аналізу (первинний аналіз ситуації → формулювання задачі → розв'язання задачі (прийняття рішення) → аналіз прийнятого рішення) практично повністю відповідає схемі творчого процесу (виокремлення проблеми → зародження ідеї, формулювання задачі → пошук рішення → вирішення проблеми → перевірка). Адже будь-яка творчість починається з поста-

новки проблеми, задачі, яку належить вирішити. Проблема у стадії вирішення створює проблемну ситуацію, котра примушує особистість актуалізувати свої творчі потенції: фантазувати, будувати гіпотези, висувати нові ідеї, провадити подумки експерименти, переосмислювати відомі способи, методи, включати нові форми дискусійного мислення.

Крім того, розв'язання педагогічних задач є своєрідним підготовчим етапом, тренуванням у вирішенні завдань, що мають місце в реальному педагогічному процесі, оскільки використання педагогічних ситуацій дозволяє студенту відчувати себе суб'єктом освітнього процесу, прогнозувати свої дії у суперечливих ситуаціях або передбачати чи усувати їх негативні наслідки.

У процесі розв'язування професійно-педагогічних задач у педагогів формується високий рівень розвитку таких інтегративних якостей індивідуальності, як самостійність, активність, критичне мислення. Тому, вважаємо, сформованість самоосвітніх умінь можлива в умовах, коли: 1) педагог може самостійно сформулювати проблему (задачу); 2) здатний самостійно знаходити її розв'язок; 3) розв'язує задачу продуктивними способами; 4) здійснює контроль цього процесу, підвищує рівень самоосвітньої діяльності. Тому рівень формування самоосвітніх умінь вихователя визначається способом та методологією розв'язання професійно-педагогічних задач, стимулюється ситуаціями педагогічних труднощів, втіленими в конкретний зміст видів самоосвіти.

В основі змісту методики використання педагогічних задач у процесі формування творчої компетентності фахівців з дошкільної освіти покладено тезу, що підготовка здобувачів освіти – майбутніх педагогів до рішення педагогічних завдань здійснюється через навчальні педагогічні задачі, котрі розв'язуються у процесі теоретичного навчання, педагогічної практики, самостійної та індивідуально-дослідної

роботи студентів. Організація такої діяльності забезпечується варіативністю рішень запропонованих викладачем проблем та ситуацій, різноманітністю форм їх використання, багатоваріантністю позицій викладача і студентів у процесі розв'язання цих задач.

Ефективність процесу формування творчої компетентності здобувачів освіти у професійній підготовці забезпечуватимуть такі організаційно-педагогічні умови: науково-методичне забезпечення творчої діяльності здобувачів у процесі навчання, створення педагогом розвивального комфортного середовища для забезпечення ефективності процесу формування творчої компетентності, забезпечення досвіду практичної діяльності у сфері дошкільної освіти, стимулювання та активізація самостійної творчості здобувачів освіти.

Основою забезпечення умови із наявності науково-методичного забезпечення творчої діяльності здобувачів у процесі навчання у контексті використання педагогічних задач нами було розроблено навчально-методичний посібник «Педагогічна творчість та самоменеджмент організатора дошкільної освіти» та методичні рекомендації «Педагогічні задачі у творчості фахівця з дошкільної освіти».

Висновки і перспективи подальших досліджень. Тенденції зростання показників рівня розвитку компонентів творчої компетентності магістрів дошкільної освіти під час педагогічного експерименту, який проводився на базі Волинського національного університету імені Лесі Українки, підтверджують, що розв'язання спеціальних професійно-орієнтованих задач сприятиме стимулюванню творчих пізнавальних здібностей педагога, цілеспрямованню до саморозвитку, самонавчання, що власне є складовими творчої компетентності фахівця з дошкільної освіти. Такий підхід забезпечить оволодіння майбутнім вихователем основами педагогічної майстерності, підвищення фахового рівня.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Білецька М. В., Сопіна Я. В., Підварко Т. О. Формування художньо-творчої компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі професійної підготовки. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2021. № 2. С. 96–100.
2. Жукова Д. В. Компоненти творчої компетентності майбутніх педагогів професійного навчання. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 49(1). С. 114–118.
3. Кіян О. Творча компетентність педагога в рамках реалізації Концепції «Нова українська школа». *Нова педагогічна думка*. 2018. № 3. С. 17–20.
4. Наказ МОН «Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція» № 33 від 12.01.2021 р. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf

5. Олійник І. Розв'язання професійно-педагогічних задач як необхідна складова майстерності викладача вищої школи. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2016. № 1. С. 7–24.
6. Яланська С. П. Психологія творчості : навч. посібник. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. 180 с.

REFERENCES:

1. Biletska M. V., Sopina Ya. V., Pidvarko T. O. (2021) Formuvannya khudozhno-tvorchoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva u protsesi profesiinoi pidhotovky [Formation of artistic and creative competence of the future music teacher in the process of professional training]. *Pedahohichni nauky: teoriia ta praktyka*. № 2. P. 96–100. [in Ukrainian]
2. Zhukova D. V. (2022) Komponenty tvorchoi kompetentnosti maibutnykh pedahohiv profesiinoho navchannia [Components of creative competence of future teachers of vocational training]. *Innovatsiina pedahohika*. Vyp. 49(1). P. 114–118. [in Ukrainian]
3. Kiian O. (2018) Tvorcha kompetentnist pedahoza v ramkakh realizatsii Kontseptsii «Nova ukrainska shkola» [Creative competence of the teacher within the framework of the implementation of the «New Ukrainian School» Concept]. *Nova pedahohichna dumka*. № 3. P. 17–20. [in Ukrainian]
4. Nakaz MON «Pro zatverdzhennia Bazovoho komponenta doshkilnoi osvity (Derzhavnoho standartu doshkilnoi osvity) nova redaktsiia» [Order of the Ministry of Economy of Ukraine «On approval of the Basic Component of Preschool Education (State Standard of Preschool Education) new edition»] № 33 vid 12.01.2021 r. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf [in Ukrainian]
5. Oliinyk I. (2016) Rozv'iazannia profesiino-pedahohichnykh zadach yak neobkhidna skladova maisternosti vykladacha vyshchoi shkoly [Solving professional and pedagogical problems as a necessary component of the mastery of a higher school teacher]. *Pedahohika i psykhohihiia profesiinoy osvity*. № 1. P. 7–24. [in Ukrainian]
6. Ialanska S. P. (2014) Psykhohihiia tvorchosti [Psychology of creativity] : navch. posibnyk. Poltava : PNPУ imeni V. H. Korolenka. 180 p. [in Ukrainian].